

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحولات و رویکردهای نوین

قانون مجازات اسلامی

(مجموعه ۱۳۹۲)

تطبیق ماده بر ماده با قانون ۱۳۷۰

با تقدیر

دکتر حسین میرمحمدصادقی

تألیف: امین بخشی زاده (اخری)

عنوان و پدید آورنده: تحولات و رویکردهای نوین قانون مجازات اسلامی

مؤلف: امین بخشی زاده (اهری)

مشخصات نشر: تهران: اندیشه عصر، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری: ۴۰۰ ص

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: قانون کیفری - ایران

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۸۴-۱۰-۲

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۲۶ ت ۳ ب / ۳۸۰۰ KMH

رده بندی دیویی: ۲۴۵/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۱۵۸۱۵

نام کتاب: تحولات و رویکردهای نوین قانون مجازات اسلامی

مؤلف: امین بخشی زاده (اهری)

ناشر: اندیشه عصر، ۶۶۹۱۴۳۰۱-۶۶۴۲۴۶۱۷

شمارگان: ۱۵۰۰

نوبت: چاپ سوم-۱۳۹۲ (چاپ اول ناشر)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۸۴-۱۰-۲

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

مرکز پخش و فروش: تهران- میدان انقلاب، نبش خیابان اردیبهشت

شمالی، تالار بزرگ کتاب پلاک ۳۲ (آرمان علم)

تلفن: ۸۷-۶۶۴۰۶۲۸۵-۶۶۹۵۲۰۷۳

مقدمه دکتر حسین میرمحمدصادقی	۸
قانون مجازات اسلامی	۱۳
کتاب اول - کلیات	۱۳
بخش اول - مواد عمومی	۱۳
فصل اول - تعاریف	۱۳
فصل دوم - قلمرو اجراء قوانین جزائی در مکان	۱۴
فصل سوم - قلمرو اجراء قوانین جزائی در زمان	۲۱
فصل چهارم - قانونی بودن جرائم، مجازاتها و دادرسی کیفری	۲۴
بخش دوم - مجازات‌ها	۲۶
فصل اول - مجازات‌های اصلی	۲۶
فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی	۳۴
فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن	۴۳
فصل پنجم - تعویق صدور حکم	۴۸
فصل ششم - تعلیق اجراء مجازات	۵۱
فصل هفتم - نظام نیمه آزادی	۵۶
فصل هشتم - نظام آزادی مشروط	۵۷
فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس	۶۰
فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان	۶۹
فصل یازدهم - سقوط مجازات	۷۵
مبحث اول - عفو	۷۵
مبحث دوم - نسخ قانون	۷۶
مبحث سوم - گذشت شاکی	۷۷
مبحث چهارم - مرور زمان	۸۰
مبحث پنجم - توبه مجرم	۸۴
مبحث ششم - اعمال قاعده درا	۸۷
بخش سوم - جرائم	۸۸
فصل اول - شروع به جرم	۸۸
فصل دوم - شرکت در جرم	۹۰
فصل سوم - معاونت در جرم	۹۲

فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته.....	۹۷
فصل پنجم - تعدد جرم.....	۹۸
فصل ششم - تکرار جرم.....	۱۰۶
بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری.....	۱۱۰
فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری.....	۱۱۰
فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری.....	۱۱۲
بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری.....	۱۲۸
فصل اول - مواد عمومی.....	۱۲۸
فصل دوم - اقرار.....	۱۲۹
فصل سوم - شهادت.....	۱۳۱
فصل چهارم - سوگند.....	۱۳۶
فصل پنجم - علم قاضی.....	۱۳۷
بخش ششم - مسائل متفرقه.....	۱۳۹
کتاب دوم - حدیث.....	۱۴۱
بخش اول - مواد عمومی.....	۱۴۱
بخش دوم - جرائم موجب حد.....	۱۴۳
فصل اول - زنا.....	۱۴۳
فصل دوم - لواط، تفریض و مساحقه.....	۱۴۹
فصل سوم - قوادی.....	۱۵۳
فصل چهارم - قذف.....	۱۵۵
فصل پنجم - سب نبی.....	۱۶۰
فصل ششم - مصر مسکر.....	۱۶۱
فصل هفتم - سرقت.....	۱۶۲
فصل هشتم - محاربه.....	۱۶۷
فصل نهم - بغی و افساد فی الارض.....	۱۷۰
کتاب سوم - قصاص.....	۱۷۴
بخش اول - مواد عمومی.....	۱۷۴
فصل اول - اقسام و تعاریف جنایات.....	۱۷۴
فصل دوم - تداخل جنایات.....	۱۸۶
فصل سوم - شرایط عمومی قصاص.....	۱۹۰
فصل چهارم - راههای اثبات جنایت.....	۱۹۸
فصل پنجم - صاحب حق قصاص.....	۲۰۶
فصل ششم - شرکت در جنایت.....	۲۱۳

۲۱۶.....	فصل هفتم - اکراه در جنایت.....
۲۲۰.....	بخش دوم - قصاص نفس.....
۲۲۲.....	بخش سوم - قصاص عضو.....
۲۲۲.....	فصل اول - موجب قصاص عضو.....
۲۲۴.....	فصل دوم - شرایط قصاص عضو.....
۲۳۰.....	بخش چهارم - اجراء قصاص.....
۲۳۰.....	فصل اول - مواد عمومی.....
۲۳۵.....	فصل دوم - اجراء قصاص نفس.....
۲۳۶.....	فصل سوم - اجراء قصاص عضو.....
۲۳۹.....	کتاب چهارم - دیات.....
۲۳۹.....	بخش اول - مواد عمومی.....
۲۳۹.....	فصل اول - تعریف دیه و موارد آن.....
۲۴۱.....	فصل دوم - ضمان دیه.....
۲۴۲.....	فصل سوم - راه های ثبات دیه.....
۲۴۴.....	فصل چهارم - مسوول پرداخت دیه.....
۲۵۰.....	فصل پنجم - مهلت پرداخت دیه.....
۲۵۱.....	فصل ششم - موجبات ضمان.....
۲۶۷.....	فصل هفتم - تداخل و تعدد دیات.....
۲۷۱.....	بخش دوم - مقادیر دیه.....
۲۷۱.....	فصل اول - دیه نفس.....
۲۷۵.....	فصل دوم - قواعد عمومی دیه اعضاء.....
۲۷۹.....	فصل سوم - دیه مقدر اعضاء.....
۲۷۹.....	مبحث اول - دیه مو.....
۲۸۰.....	مبحث دوم - دیه چشم.....
۲۸۱.....	مبحث سوم - دیه بینی.....
۲۸۲.....	مبحث چهارم - دیه لاله گوش.....
۲۸۳.....	مبحث پنجم - دیه لب.....
۲۸۳.....	مبحث ششم - دیه زبان.....
۲۸۴.....	مبحث هفتم - دیه دندان.....
۲۸۶.....	مبحث هشتم - دیه گردن.....
۲۸۶.....	مبحث نهم - دیه فک.....
۲۸۷.....	مبحث دهم - دیه دست و پا.....
۲۸۸.....	مبحث یازدهم - دیه ستون فقرات، نخاع و نشیمنگاه.....

۲۸۹.....	مبحث دوازدهم - ديه دنده و ترقوه.....
۲۹۰.....	مبحث سيزدهم - ديه ازاله بکارت و افشاء.....
۲۹۱.....	مبحث چهاردهم - ديه اندام تناسلی و بيضه.....
۲۹۲.....	مبحث پانزدهم - ديه پستان.....
۲۹۳.....	فصل چهارم - قواعد عمومی ديه منافع.....
۲۹۳.....	فصل پنجم - ديه مقرر منافع.....
۲۹۳.....	مبحث اول - ديه عقل.....
۲۹۴.....	مبحث دوم - ديه شنوایی.....
۲۹۵.....	مبحث سوم - ديه بینایی.....
۲۹۵.....	مبحث چهارم - ديه بویایی.....
۲۹۵.....	مبحث پنجم - ديه چشایی.....
۲۹۶.....	مبحث ششم - ديه صوت و گویایی.....
۲۹۶.....	مبحث هفتم - ديه سایر منافع.....
۲۹۷.....	فصل ششم - ديه جراحت.....
۳۰۰.....	فصل هفتم - ديه حنین.....
۳۰۱.....	فصل هشتم - ديه جنایت بر میت.....
۳۰۳.....	ضمیمه.....

دیباچه‌ی استاد گرانقدر دکتر حسین میرمحمدصادقی

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

مهمترین قانون کیفری در کشور ما «قانون مجازات اسلامی» است که از سال ۱۳۶۱ به بعد تحت عناوین مختلف و در بخش‌های گوناگون در کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی، یا در صحن مجلس به تصویب رسیده است. بخش‌های مختلف این قانون قبلاً تحت عناوین «قانون راجع به مجازات اسلامی»، «قانون حدود و قصاص»، «قانون دیات» و «قانون تعزیرات» تصویب شده و نهایتاً به «قانون مجازات اسلامی»، مصوب سال ۱۳۷۰ که بعدها «قانون تعزیرات» مصوب ۱۳۷۵ نیز به پایان آن اضافه شد، منتهی گشت. قانون مذکور، سالها به شکل آزمایشی ادامه‌ی حیات داد و مجلس همه ساله نسبت به تجدید دوران اجرای آزمایشی آن اقدام میکرد. بالاخره پس از ماه‌ها انتظار لایحه‌ی «قانون مجازات اسلامی» در سال جاری به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و البته هنوز (یعنی در حین نگارش این سطور) نهایی نشده و به طور رسمی انتشار نیافته است که احتمالاً این امر در آینده‌ی نه چندان دور رخ خواهد داد.

جناب آقای امین بخشی‌زاده که از دانشجویان علاقمند به امور پژوهشی می‌باشند، قبل از نهایی شدن این قانون نسبت به بررسی ماده به ماده آن و مقایسه‌ی مواد جدید با قانون موجود و چاپ یافته‌های خود جهت استفاده‌ی سایر دانش‌پژوهان اقدام نموده‌اند. اینجانب این اقدام ایشان را به فال نیک گرفته و تداوم فعالیت‌های پژوهشی وی را از درگاه ایزد منان مسألت دارم.

حسین میرمحمدصادقی

تهران - پاییز ۱۳۹۱

مقدمه چاپ اول

«ستایش برای خداست؛ آن نخستین بسی‌آغاز و آن واپسین بسی‌انجام. او که دیده‌ی بینندگان از دیدنش فرو ماند، و اندیشه‌ی وصف کنندگان ستودنش نتواند. آفریدگان را به قدرت خود آفرید، و به خواستِ خویش بر آنان جامه‌ی هستی پوشید. آن‌گاه ایشان را به راهی که می‌خواست رهسپار کرد، و به جاده‌ی محبت خود روان گردانید.»

صحیفه سجادیه امام سجاد (ع)

قانون مجازات اسلامی که به عنوان مسلم‌ترین منابع درسی حقوق جزا و قانون مادر در علم حقوق محسوب می‌شود پس از مدت‌ها، مورد بازنگری قانونگذار جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته و دستخوش تحولات نسبتاً زیادی گردید به طوری که برخی از این تحولات به عنوان نوآوری قانون جدید و برخی دیگر به عنوان تغییرات صریح و ضمنی این قانون به تصویب رسید. در این میان توجه به تغییر و تحولات مزبور مخصوصاً برای دانشجویان و داوطلبان رشته‌ی حقوق از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این مجموعه سعی بر تطبیق مواد قانونی جدید با قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ نموده و خلاصه، تغییرات و نوآوری‌های قانون مزبور را در مواد مختلف یادآور شده‌ایم. هدف از نگارش این کتاب آشنایی دانش‌پژوهان حقوقی با تغییرات و تأسیسات نوین قانون جدید است تا گامی هر چند کوچک در مسیر پر بار علم حقوق برداشته باشیم. امید است آنچه در این مجموعه ذکر گردیده است بتواند گوشه‌ای از نیازهای دانش‌پژوهان رشته‌ی حقوق را تأمین نموده باشد.

در پایان لازم است از اساتید معزز دوره کارشناسی ام از جمله جناب آقای دکتر اسماعیل رحیمی‌نژاد، محمدرضا سخنور، سرکار خانم رزم‌خواه، سرکار خانم جلیلی و سایر اساتید که در پیشرفت علمی اینجانب نقش داشتند و همچنین قضات گرانقدر حجت الاسلام امینی، آقایان خیراله تیموری، حجت بهشتی، دادیار هادی و جناب آقای میرزامحمدی قدردانی نموده و از درگاه باری تعالی برای این عزیزان آرزوی سلامتی داشته باشیم.

همچنین از دوستان گرانقدر خود از جمله حمیدرضا کلانتری، مهدی صیادی، امیرعلی جلیلی و سایر دوستان که در تکمیل این اثر دست یاری به من دادند و مخصوصاً والدین گرانقدرم که پشتوانه همیشگی من در طی مسیر زندگی ام بوده‌اند و از پدرمقام گرامی آقای کریم رسول‌زاده که مشوق اصلی من در این مسیر بوده‌اند، سپاسگزاری می‌نمایم.

بی تردید تشویقات جناب آقای دکتر میرمحمدصادقی، استاد مسلم حقوق جزا و جرم‌شناسی کشور در پیشبرد این کتاب بی تأثیر نبوده است. جا دارد از ایشان به عنوان یکی از برترین اساتید

حقوق جزای کشور قدردانی نموده و از درگاه ایزد منان برای ایشان آرزوی طول عمر با عزت و برکت مسئلت نمایم.

از خوانندگان محترم تقاضا دارم چنانچه در خصوص این کتاب پیشنهاد یا انتقادی داشته باشند از طریق سایت www.crimelaw.ir یا آدرس الکترونیکی amin_b18@yahoo.com نظرات خود را اعلام نمایند.

با آرزوی بهترین‌ها

امین بخشی‌زاده

تهران - زمستان ۱۳۹۱

www.ketab.ir

مقدمه‌ی چاپ سوم:

«حمد و سپاس خدایی را سزااست که تیر حتمی قضایش را هیچ سپری نمی‌شکند و لطف و محبت و هدایتش را هیچ مانعی باز نمی‌دارد و هیچ آفریده‌ای به پای شباهت مخلوقات او نمی‌رسد.

جهل و نادانی من و عصیان و گستاخی من تو را باز نداشت از اینکه راهنمایی ام کنی به سوی صراط قربت و موفقم گردانی به آنچه رضا و خوشنودی توست.»
(دکتر علی شریعتی)

استقبال خوب قشر حقوقی کشور موجب شد این کتاب ظرف حدود دو ماه به چاپ دوم خود برسد. چاپ نخست این کتاب بر اساس متن لایحه‌ای بود که چند مورد ایراد بر آن وارد شده بود. لیکن با عنایت به اینکه منبع تدریس اساتید محترم در اکثر دانشگاه‌ها علی‌الخصوص در مقطع کارشناسی ارشد بود لذا قبل از تصویب نهایی قانون حاضر اقدام به تطبیق ماده به ماده دو قانون جدید و قبلی نمودم. در چاپ سوم بر آن شدم ایرادات و اصلاحات نهایی شورای محترم نگهبان و کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس را در این کتاب آورده و تغییرات لازم را در متن کتاب اعمال نمایم.

عده‌ی کثیری از مخاطبین این کتاب درخواست نمودند تا کتاب تعزیرات و برخی قوانین مهم و کثیرالاستناد را به آخر این کتاب اضافه نمایم که این درخواست انجام پذیرفت. به دلایلی طرح جلد این کتاب نیز دستخوش تغییراتی گردید که عزیزان هنگام تهیه کتاب، آن را با چاپ‌های قبلی یکی ندارند.
در پایان بر خود لازم می‌دانم از اساتید گرانقدرم به ویژه دکتر علی آزمایش، حسین میرمحمدصادقی، دکتر ایرج گلدوزیان، دکتر صادق سلیمی، دکتر هوشنگ شامبیاتی و سایر اساتید زحمتکش که بنده را مورد حمایت و تشویقات خود قرار دادند، همچنین دوست عزیزم مهدی صیادی که در تقویت این کتاب تلاشی را دریغ نفرمودند مجدداً تشکر و قدردانی نموده و از درگاه خداوند منان برای این عزیزان آرزوی طول عمر با عزت و پر برکت مسئلت نمایم.